

**CELÂL
ÜSTER İÇİN**
ÇEVİRİ UĞRAŞINDA 50 YIL

YAYINA HAZIRLAYAN
ASLI ULUŞAHİN

CELÂL ÜSTER İÇİN
ÇEVİRİ UĞRAŞINDA 50 YIL

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2018, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Emre Taylan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8

Yenibosna-Bahçelievler, İstanbul

Sertifika No: 10614

ISBN 978-975-07-3731-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750737312

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CELÂL ÜSTER İÇİN

ÇEVİRİ UĞRAŞINDA 50 YIL

Yayına hazırlayan

Aslı Uluşahin

“Çalışmalarını sürdürürse çok iyi bir
çevirmen olacağını sandığımız Celâl Üster
İngiliz Filolojisi’nde öğrenci...”

Memet Fuat, *Yeni Dergi*,
sayı 64, Ocak 1970.

İçindekiler

Önsöz Yerine	11
<i>Semih Poroy</i>	13
Celâl Üster İçin / <i>Ferit Edgü</i>	15
Celâl Üster: Yetmiş Yaşında Bir Delikanlı / <i>Cevat Çapan</i>	17
Kurşun Zehirlenmesi / <i>Seçkin Selvi</i>	19
Celâl Üster'i Anlatmak / <i>Zeynep Avcı</i>	21
Celâl Üster'e Açık Mektubumdur... / <i>Ayşe Sarısayın</i>	25
Bugün, Anılarda Yol Alarak... / <i>Atilla Birkiye</i>	35
<i>Handan Börüteçene</i>	41
Celâl Üster, Elli Yıllık Arkadaşım / <i>Büşra Ersanlı</i>	45
Gördüğümce: Celâl Üster / <i>Asuman Susam</i>	51
Celâl Üster'in <i>Atlas'ı</i> / <i>Armağan Ekici</i>	59
Sakin ve Kendinden Emin / <i>Cem Erciyes</i>	63
Celâl Çelebi / <i>Alp Orçun</i>	65
Bir Kitabın Öyküsü, Bir Dostluğun da / <i>Fevzi Yalım</i>	67
Çeviriye Adanmış Bir Ömür / <i>Gamze Varım</i>	71
<i>Kamil Masaracı</i>	73
Celâl Üster'le Çeviri Uğraşında Geçen 50 Yıl Üstüne: Merak, Kuşku, Bir de Sezgi / <i>Aslı Uluşahin</i>	75

Önsöz Yerine

Bu kitap Celâl Üster'in çeviri alanındaki emeklerini alkışlamak için hazırlandı. Yalnız çeviri değil; Celâl Üster yayıncılığa ve gazeteciliğe değer kattı, kültür dünyamızı zenginleştirdi, Türkçeyi taçlandırdı.

1947'de İstanbul'da doğdu. İlkokulu Şişli Terakki Lisesi'nde okudu; İngiliz Erkek Lisesi ve Robert Academy'yi bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü. George Thomson'ın *Tarihöncesi Ege* adlı yapıtının çevirisiyle 1983'te *Yazko Çeviri* dergisinin Azra Erhat Çeviri Ödülü'ne değer görüldü.

1982-1993 ve 2008-2014 arasında *Cumhuriyet* gazetesinin kültür editörlüğünü; ilk yayımlandığı yıllarda *Cumhuriyet Kitap*'ın, uzun yıllar *P Dünya Sanatı* dergisinin, 2003-2008 arasında Can Yayınları'nın yayın yönetmenliğini üstlendi. *Yeni Yüzyıl*, *Yeni Binyıl* ve *Radikal Kitap*'taki "Yeryüzü Kitaplığı" yazılarını *Cumhuriyet Kitap*'ta sürdürdü. "Körün Taşı" yazılarını *Cumhuriyet*'in kültür sayfalarında sürdürüyor.

Aynı zamanda, Robert Louis Stevenson, H.G. Wells, Jaroslav Hašek, James Joyce, Isaac Bashevis Singer, D.H. Lawrence, Julius Fučík, Liam O'Flaherty, George Orwell, Wolfgang Borchert, Juan Rulfo, Iris Murdoch, Maurice Sendak, Roald Dahl, Jorge Luis Borges, İsmail Kadare, Mario Vargas Llosa, Paulo Coelho, Willis Barnstone ve John Berger gibi yazarların yapıtlarının yanı sıra Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'su ve Lenin'in *Devlet ve Devrim*'i gibi Marksist kla-

sikleri dilimize kazandırdı. *Sözün Özü, Aşk Olsun, Kısa Öykününün Büyük Ustaları* adlı seçkileri hazırladı.

Onun ürettikleriyle kıyaslandığında epey mütevazı kalan bu kitapta, kıymetli yazılar, Handan Börüteçene'nin görsel çalışması, Semih Poroy ile Kamil Masaracı'nın çizimleri yer alıyor. Son bölümde ise Celâl Üster'le yaptığımız geniş bir söyleşi bulunuyor.

Emeği geçen herkese, Can Yayınları'na ve bu yazıların kitaplaşması için bize esin veren Ferit Edgü'ye teşekkürü borç bilirim. Asıl teşekkürüm Celâl Üster'e; dostluğu ve öğrettiği her şey için...

SEMİH POROY

Celâl Üster İçin

FERİT EDGÜ

Kimi zaman çevirmenler olmasaydı ne yapardık, diye düşünürüm.

Bırakın yanıtlamayı, soruyu sormak bile korkunç.

Evensel kültürün, çevirmen diye adlandırılan bu karıncalarına, arılarına neler borçluyuz?

Benim yanıtlamam tek sözcük: her şeyimi.

Çeviri olmasaydı, kuşkusuz bir yazar olamazdım.

Yazarlığımın tümünü değilse bile, yakın bir bölümünü çevirmenlere borçluyum. Bu genellikle küçümsenen, hor görülen, (*traduttore traditore*) uğraşın erlerinden kaçtı yaptıkları işin bilincinde? Onun öneminin, yarattığı etkinin, açtığı ufukların?

Celâl Üster, benim tanıdığım bu ender çevirmenlerden biridir.

Seçtiği yapıt, onlara verdiği emek bunun kanıtı.

Tüm çevirmenleri terleten yazarlar vardır.

Peki, kimi çevirmenler, niçin bir ayda kolaylıkla çevirebileceği bir kitabı değil de üç yılda, zar zor çevirebileceğini seçer, onca ter döker?

Bunu Celâl Üster'e sormak isterdim, vereceği yanıtı biliyorum:

Çevirirken insan, boş bulunup önündeki metni kendisinin yazdığı yanılgısına kapılabilir. Bunun zevki için.

Benim buna ekleyeceğim küçük bir şey var: Bir yanılgı değil bu, gerçeğin ta kendisi.

Düşünün bir, *Kalbimi Vatanıma Gömün*'ü ya da o eşsiz *Kızgın Ova*'yı çevirirken, insan nasıl olur da, bir cümlesinin (kendi dilinde, kendi sözcükleriyle yazdığı bir cümlesinin) kendi "malı" olduğu duygusuna kapılmaz?

Ben, Borges'in, Orwell'in, Stevenson'ın, hele hele Hašek'in de (*Aslan Asker Şvayk*) öykülerini, romanlarını Celâl Üster'in Türkçesinden okudum. Dolayısıyla sevgili dostuma, nasıl ödeyeceğini bilmediğim bir borcum var.

CELÂL ÜSTER: YETMİŞ YAŞINDA BİR DELİKANLI

CEVAT ÇAPAN

Celâl Üster'i size belki Juan Rulfo tanıtmıştır, belki Jorge Luis Borges ya da George Orwell. Bu iki tanışıklıktan sonra yıllar geçmiş, onun George Thomson, Iris Murdoch, Paulo Coelho, Mario Vargas Llosa, Jaroslav Hašek ve daha nice seçkin dostları olduğunu öğrenmişsinizdir. Yazılarının, çevirilerinin yayımlandığı dergilerde, gazetelerde rastlamışsınızdır adına. Çalıştığı yayınevlerinde ve benzer kurumlardaki başarılarına tanık olmuşsunuzdur.

Bizim dostluğumuz ise daha eski günlere, aynı konuların öğrencisi olduğumuz altmışlı yılların ortalarına kadar gidiyor. Paylaştığımız ortak merak o günden bugüne değişik yerlerde ve zamanlarda bizi sık sık bir araya getirdi ve bu yakınlığın bir çeşit kardeşliğe dönüşmesini sağladı. Birçok konuda bir dayanışma ve birbirini destekleme kardeşliğine.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden sonra *Cumhuriyet* gazetesinde, Adam Yayınevi'nde onun ve benim yer aldığım birçok çalışma alanında yollarımız kesişti, aramızda yeniden yardımlaşma fırsatları doğdu.

Bir yandan onun kendi çalışmalarındaki başarıyı izlerken, bir yandan da oldukça kalabalık bir dost çevresinde birlikte yaşamının mutluluğuyla seviniyor, onların ortaya koydukları parlak işlerle göneniyor, aramızdan zamansız yitirdiklerimizin acılarını paylaşıyorduk.

Celâl Üster çoğunu kendi seçtiği çok önemli ve değerli yazarların çevirmeni olarak ün yapmasına karşın, yetmiş yaşındaki bu delikanlının özgün yazılarıyla da kültür ve sanat hayatımızda saygın bir yer kazandığını biliyoruz. *Yeni Yüzyıl*, *Radikal* ve *Cumhuriyet*'te "Yeryüzü Kitaplığı" ve "Körün Taşı" başlıklı köşe yazılarında üzerinde durulması gereken kültür ve sanat konularında çarpıcı uyarıları ve değerlendirmeleriyle hem dünyada hem de kendi toplumumuzda es geçilmemesi gereken birçok sorunu ele alıyordu. Onun bu yazılarındaki eleştirel sağduyuyu kuşkusuz belli bir kültür birikimini yansıtıyordu.

Celâl Üster belki önce İngiliz edebiyatı alanında uzmanlaşmaya başlamıştı. Ama altmışlı ve yetmişli yılların sarsıntılı siyasi ortamı kendisinin yalnızca duygusal eğitimi tamamlamasını değil, aynı zamanda gündelik hayatın gerçekleriyle de haşır neşir olarak bir eylem insanının niteliklerini kazanmasını sağladı.

Bugün Celâl Üster'in yazdıklarına ve çevirdiği kitaplara baktığımızda, onun birtakım konulara duyduğu ilgi ve merakın nasıl köklü bir sevgiye dönüştüğünü, bilinçli bir seçimle ele aldığı işleri nasıl titizlikle sonuçlandırdığını hayranlıkla görürüz. Elbette bu hayranlığın içinde onunla dost olmanın gururunun ve mutluluğunun da büyük bir payı olduğunu hatırlayarak.

Kimi zaman çevirmenler olmasaydı ne yapardık, diye düşünürüm.
Bırakın yanıtlamayı, soruyu sormak bile korkunç.

Evrensel kültürün, çevirmen diye adlandırılan bu karıncalarına,
arılarına neler borçluyuz?

Benim yanıtlım tek sözcük: her şeyimi.

Ferit Edgü

Bu kitap Celâl Üster'in çeviri alanındaki emeklerini alkışlamak için
hazırlandı. Yalnız çeviri değil; Celâl Üster yayıncılığa ve gazeteciliğe
değer kattı, kültür dünyamızı zenginleştirdi, Türkçeyi taçlandırdı.
Kitapta birbirinden kıymetli yazılar ve görsel çalışmaların yanı
sıra, Üster'le yapılmış geniş bir söyleşi de yer alıyor.

“Doğru dürüst ilk çevirim 1960’ların sonlarında Memet Fuat’ın
Yeni Dergi’sinde yayımlandı: Meksikalı yazar Juan Rulfo’nun ‘Bize
Toprak Verdiler’ adlı kısa öyküsü. Bu öykünün dergide yayımlandı
dığı gün, Sinematek’in filmlerinin gösterildiği Bomonti’deki Ker-
van Sineması’ndaydım. Dışarıda, kapının önünde sigara içiyor-
duk. Merdivenlerin başında Nedim Gürsel göründü ve elindeki
dergiyi sallayarak, ‘Çevirin çıktı! Çevirin çıktı!’ diye bağırdı. Dün-
yalar benim oldu. O akşam bunu kutlarken, rakıdan çok, ilk çevi-
rimin *Yeni Dergi*’deki basılı sayfalarıydı beni sarhoş eden. O sayıyı
günlerce yanımda taşımıştım.”

Kapak fotoğrafı: Uğur Demir

☞ canyayinlari.com   ✈ twitter.com/canyayinlari   f facebook.com/canyayinevi

ISBN 978-975-07-3731-2

9 789750 737312